

diversiteit = kracht ®

**meerjarenbeleidsplan
2009-2012**

Utrecht,
december 2008

Inhoudsopgave

		Pagina
	Inleiding	
Hoofdstuk 1	De actuele situatie	3
1.1	De maatschappelijke positie van oudere migranten in cijfers	4
1.2	De maatschappelijke omgeving: bedreigingen en kansen	4
Hoofdstuk 2	Missie en visie van het NOOM	8
2.1.	Missie van het NOOM	8
2.2.	Visie van het NOOM	9
2.3.	Positionering in het veld	9
2.4.	Klein maar krachtig	9
2.5.	Wat maakt het NOOM uniek?	10
2.6.	Visie op de toekomst	10
Hoofdstuk 3	Strategie van het NOOM	11
3.1.	Basistaken van het NOOM	11
	3.1.1. Pleitbezorging en belangenbehartiging	
	3.1.2. Voorlichting en informatieverstrekking	
	3.1.3. Het bevorderen van lotgenotencontact	
	3.1.4. Ondersteuning en versterking van de lidorganisaties	
3.2.	Inhoudelijke thema's	12
3.3.	Aandachtspunten en werkwijze	13
3.4.	Professionalisering:	14
	versterking van het NOOM (intern)	
	3.4.1. Verbreding van de spreekbuisfunctie	
	3.4.2. Ledenregistratie	
	3.4.3. Deskundigheidsbevordering	
	3.4.4. Versterking van het bureau	
	3.4.5. Versterking van de onderlinge samenwerking en overdracht van kennis tussen de lidorganisaties	
	3.4.6. Versterking van de netwerkfunctie	
	3.4.7. Profilering van het NOOM	
3.5.	Samenwerking (extern)	20
3.6.	Financiering	21
	Colofon	22

Inleiding

Het Netwerk van Organisaties voor Oudere Migranten (NOOM) is opgericht in april 2007. Het initiatief lag bij de Centrale Samenwerkende Ouderenbonden (CSO) en de samenwerkingsverbanden van het LOM (Landelijk Overleg Minderheden). Tijdens de Integratieraad Allochtone Ouderen op 3 juli 2006, die georganiseerd werd naar aanleiding van het advies 'Wij komen eraan' van de LOMpartners, constateerde voorzitter Minister Verdonk 'dat het van belang is, dat de netwerken van organisaties van allochtonen en autochtonen worden opengesteld in het belang van een duurzame aanpak ter verbetering van de zorg en maatschappelijke ondersteuning voor allochtone ouderen.' (Verslag Integratieraad Oudere Allochtonen, 3 juli 2008).

Minder dan een jaar later was het NOOM een feit. Boudewijn Sittrop, adviseur van het NOOM vanuit de LOMsamenwerkingsverbanden, omschrijft in het Lize Bulletin van juni 2007 de basisgedachte die ten grondslag ligt aan het netwerk: 'De groep van oudere migranten is zeer divers en nog volop bezig met hun emancipatieproces. Om deze steeds groter wordende groep ouderen ten volle te laten meedoen aan de Nederlandse samenleving en daarbij gebruik te maken van hun ervaring en kennis dienen de verschillende groepen oudere migranten en hun organisaties samengebracht te worden en hun krachten te bundelen.'

Inmiddels zijn in het NOOM de groeperingen van oudere Surinamers, Turken, Marokkanen, Chinezen, Molukkers en Zuid-Europeanen vertegenwoordigd.

Nu zijn we ruim anderhalf jaar verder. We kunnen constateren dat het NOOM met succes zijn positie heeft ingenomen in het veld. Enerzijds werkt het NOOM als stimulans naar de bestaande ouderenorganisaties om aandacht te besteden aan de specifieke positie van migrantenouderen. Anderzijds fungeert het NOOM naar de LOMsamenwerkingsverbanden als aanjager en partner waar het gaat om het realiseren van wensen en behoeften van de ouderen binnen hun achterban. Stap voor stap verwerft het NOOM meer bekendheid onder de achterban van de lidorganisaties en in de 'buitenwereld'. Een groeiend aantal organisaties betreft het NOOM bij activiteiten, vraagt om advies of presentaties. De lidorganisaties ontwikkelen, mede dankzij de subsidiemogelijkheden van het Fonds PGO, uiteenlopende projecten, zoals de ontwikkeling van materiaal voor de dagopvang voor Molukse ouderen, de opzet van een landelijke organisatie van Turkse ouderen, de organisatie van een landelijke ontmoetingsdag voor Chinese ouderen en voorlichting over het AOWgat of de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo).

Het NOOM ontwikkelt zich gestaag binnen een woelige context. De maatschappelijke omgeving verandert snel en biedt tegenstrijdige perspectieven waar het gaat om de positie en bejegening van oudere migranten en hun organisaties. Tegen deze achtergrond presenteren wij dit meerjarenbeleidsplan. Het NOOM wil zich voluit inzetten om vanuit de bundeling van diversiteit en deskundigheden de positie van oudere migranten op de agenda te plaatsen van overheden en instellingen en de eigen achterban te activeren en te faciliteren om actief mee te doen in de Nederlandse samenleving.

Ter informatie: Het NOOM gebruikt bewust de term 'oudere migranten'. De andere gangbare term om onze doelgroep te betitelen is 'allochtone ouderen'. Aan het begrip 'allochtonen' kleeft tegenwoordig een negatieve lading en impliceert een idee van uitsluiting (tegenover autochtonen). Daarom gaat onze voorkeur uit naar 'oudere migranten', alhoewel wij ook de andere term af en toe gebruiken wanneer dat voor de hand ligt.

Hoofdstuk 1 De actuele situatie

1.1. De positie van oudere migranten in cijfers

Het is niet zo eenvoudig om met eenduidige en actuele cijfers de positie van de allochtone ouderen in kaart te brengen. Er worden tal van deelonderzoeken uitgevoerd. Het Centraal Bureau voor de Statistiek presenteert jaarlijks cijfers. Maar de cijfers willen nog wel eens aanzienlijk verschillen. In de meeste onderzoeken worden cijfers gegeven die onderscheid maken tussen Westerse en niet-Westerse allochtonen. Voor het NOOM is dit onderscheid maar ten dele interessant, omdat wij ook de groeperingen van Zuid-Europeanen vertegenwoordigen. Andere onderzoeken beperken zich tot de grote groeperingen van Turken, Marokkanen, Surinamers en Antillianen. Daarbij worden kleinere gemeenschappen zoals de Zuid-Europeanen, Kaapverdianen en de mensen afkomstig uit voormalig Joegoslavië (allen binnen het NOOM vertegenwoordigd via Lize) en de Chinezen niet in beeld gebracht.

Het NOOM hanteert tot nu toe een voorzichtige schatting. Er zijn aanwijzingen dat de aantallen al veel hoger moeten liggen dan nu aangegeven.

Turken	39.000
Marokkanen	35.000
Surinamers	56.500
Antillianen	17.000
Chinezen	10.000
Molukkers	6.000
Overige	38.000
Totaal	201.500

Het aantal 55 plussers onder de migranten (gegevens 2005)

De actuele cijfers mogen moeilijk te achterhalen zijn, de prognoses komen overeen, in die zin dat overal sprake is van een aanzienlijke toename van de groep van oudere migranten. In het advies 'Wij komen eraan' uit 2004 wordt gesproken van 260.000 oudere niet westerse allochtonen in 2015. Movisie spreekt van 300.000 oudere allochtonen in 2020 op hun website en noemt een aantal van 500.000 allochtone ouderen in 2050 (naar cijfers van het CBS) in de contourennota 'Oudere allochtonen en de Wmo' van april 2007.

Grote overeenstemming bestaat in onderzoeken en beleidsnotities over de positie van de oudere migranten. In 'Oudere allochtonen en de Wmo' staat het kort en bondig geformuleerd:

'De huidige generatie allochtone ouderen kampt voor een groot deel met dezelfde problemen als autochtone ouderen die uit de lagere sociaal economische klassen afkomstig zijn. Daar bovenop worden allochtone ouderen ook geconfronteerd met een aantal specifieke problemen. Zo hebben oudere migranten vaak een onvolledige AOW opgebouwd waardoor hun inkomenspositie kwetsbaar is. Daarnaast hebben ze specifieke gezondheids- en welzijnsproblemen (SCP 2004)'.

1.2. De maatschappelijke omgeving: bedreigingen en kansen

Het NOOM functioneert in een snel en sterk veranderende maatschappelijke omgeving. Het feit dat het NOOM tot stand is gekomen geeft aan dat er aandacht bestaat voor de positie van oudere migranten. We signaleren kansen, maar zien ook ontwikkelingen die ons zorgen baren.

Hieronder beschrijven wij enkele ontwikkelingen, zonder dat wij daarmee de pretentie hebben volledig te zijn.

Bedreigingen

Verharding klimaat

Sinds het uitbarsten van de discussie over het failliet van de multiculturele samenleving ervaren veel oudere migranten het klimaat in Nederland als 'guur'. Vroeger leefden zij hier in een sfeer van gastvrijheid en tolerantie en konden ze zich op hun plaats voelen vanwege hun werk binnen de Nederlandse samenleving (denk aan Zuid-Europeanen, Turken, Marokkanen, Chinezen) of de historische banden met Nederland (denk aan Surinamers en Molukkers). Tegenwoordig hebben velen van hen het gevoel dat zij niet welkom zijn. Ze worden door de politiek en het publiek regelmatig aangesproken op hun gebrekkige beheersing van het Nederlands, waarbij voorbij wordt gegaan aan achtergronden als analfabetisme, gebrekkige taalcursussen en het jarenlange overheidsbeleid dat gericht was op terugkeer van de migranten. Bepaalde groeperingen hebben bovendien te maken met een vijandige houding tegenover de islam. Openlijk, maar vooral ook verhuld zien oudere migranten zichzelf geplaatst binnen een kritische omgeving. Het NOOM ziet een aantal reacties op deze klimaatverharding. De meest kwetsbare mensen trekken zich terug binnen hun vertrouwde omgeving. Het binnen de doelgroepen van het NOOM toch al beperkte kader vertoont 'moehheid'.

Solidariteitsgedachte boet aan betekenis in

Het NOOM constateert een toename van de tegenstellingen binnen de samenleving: tussen rijk en arm; jong en oud; autochtoon en allochtoon; niet-gelovigen en gelovigen; christenen en moslims; fitte, mondige ouderen en kwetsbare ouderen; tussen overheid en burger. De solidariteitsgedachte staat onder druk. Het NOOM beziet deze ontwikkeling als zorgelijk, omdat de achterban onderdeel uitmaakt van vrijwel alle genoemde tegenstellingen.

Veranderingen in de zorg

Met grote voortvarendheid heeft de overheid de afgelopen jaren stappen genomen om het zorgstelsel in Nederland te moderniseren. Met ingang van 1 januari 2006 is de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) van kracht geworden. Er wordt gewerkt aan veranderingen in de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (AWBZ) om deze terug te brengen tot het doel waarvoor de wet in het leven is geroepen, namelijk zorg voor mensen die werkelijk zorg nodig hebben. Hoewel de intenties achter de veranderingen nieuwe kansen bieden (zie verderop) signaleert het NOOM dat door het tempo daarvan nieuwe problemen opdoemen. De eerste onderzoeken wijzen weliswaar uit dat de gemeenten hun algemene voorlichtingstaak ten aanzien van de invoering van de Wmo goed hebben verricht, het NOOM signaleert onder andere een ernstig gebrek aan aangepaste informatievoorziening voor de doelgroep van oudere migranten. Deze is toch zeker te beschouwen als een van de kwetsbare groepen in de samenleving waarvoor in een van de prestatievelden extra aandacht wordt gevraagd. De voorgenomen overheveling van bepaalde voorzieningen van de AWBZ naar de Wmo, zonder dat gemeenten al duidelijke antwoorden hebben op de 'gaten' die daarmee kunnen gaan vallen leidt tot grote ongerustheid en onzekerheid onder oudere migranten.

Afname van familie­zorg in de allochtone gemeenschappen

Lange tijd was het vanzelfsprekend dat oudere migranten konden terugvallen op hun kinderen voor hun verzorging. Deze traditie hadden zij meegebracht uit hun land van herkomst en werd in het nieuwe land voortgezet. De laatste jaren komt hier in rap tempo verandering in. De kinderen wonen niet altijd in de buurt, hebben het druk met hun eigen gezin, met werk en opleiding. Veel oudere migranten zien dat hun kinderen niet meer aan hun verwachtingen tegemoet kunnen komen.

Ook binnen de zorgsector bestaat het beeld dat bij oudere migranten de familie zelf de zorg op zich wil nemen. Vaak is die wil er ook wel, maar blijkt het realiseren daarvan in de praktijk

heel moeilijk. Allochtone mantelzorgers staan onder zware druk, gevangen tussen enerzijds de verwachtingen van de ouders en anderzijds de verwachtingen van bijvoorbeeld de medewerkers van de indicatieorganen en de thuiszorg. Oudere migranten durven vaak naar de buitenwereld niet aan te geven dat de familiehulp te kort schiet. Ouderenadviseurs en sleutelfiguren uit de gemeenschappen geven steeds sterkere signalen over deze problematiek. Het hardnekkige beeld bij overheid en zorginstellingen dat allochtonen zelf voor hun ouderen zorgen is dringend aan bijstelling toe. Dit door de werkelijkheid achterhaalde beeld staat vaak adequate zorgverlening in de weg.

Kansen

Aandacht voor diversiteit

Op vele niveaus is tegenwoordig aandacht voor diversiteit. Dat is ook zichtbaar op het gebied van ouderen. De aansluiting van het NOOM bij de CSO en de groeiende samenwerking met de andere ouderenbonden biedt tal van kansen om de positie van oudere migranten bij uiteenlopende agendapunten aan de orde te stellen. Het NOOM en de lidorganisaties kunnen participeren in het veld van PGO-organisaties en gebruikmaken van subsidiemogelijkheden. Grote organisaties als Aedes-Actiz zijn gestart met interculturalisatietrajecten.

In bredere zin biedt het ouderenbeleid van de overheid ruimte voor diversiteit. Zo benadrukte staatssecretaris Bussemaker tijdens een ontmoeting met de achterban van de CSO op 22 mei 2008 dat het van groot belang is rekening te houden met diversiteit in behoeften.

Mensen met verschillende wensen en behoeften moeten gehoord worden: 'Dat geldt voor ouderen van verschillende culturele achtergronden, maar ook voor bijvoorbeeld ouderen die geen zin hebben in de bingo of homoseksuele ouderen.'

Een zelfde geluid klinkt binnen de zorgsector. Daar vinden concepten als 'zorg op maat' en 'belevingsgerichte zorg' steeds meer ingang. Hier liggen kansen voor de oudere migranten om hun oude dag in te vullen op een wijze die bij hen past.

Erkenning van migranten als 'markt'

Misschien waren het de marktkooplui die als eerste de kansen zagen die de komst van migranten naar Nederland hen bood. Zij pasten in hoog tempo hun assortiment aan en wierven de nieuwkomers als klanten. Inmiddels zijn vele sectoren gevolgd, zij het vaak schoorvoetend en aarzelend. Hierbij kan gedacht worden aan uiteenlopende bedrijven als supermarkten, slagerijen, bakkers, maar ook begrafenisondernemers, tijdschriften, horecagelegenheden en clubs voor jongeren. Etnomarketing wordt steeds meer gebruikelijk. Migranten worden erkend als een substantieel deel van de markt, met specifieke wensen en behoeften. Deze benadering zet zich door in de sector van wonen, welzijn en zorg.

Stijging opleidingsniveau van de jonge generaties

In de verschillende migrantengemeenschappen tekent zich een veelbelovende tendens af: het opleidingsniveau van de jonge generaties stijgt. Niet overal even sterk, niet altijd even sterk onder jongens en meisjes, en nog altijd met een achterstand ten opzichte van de autochtone bevolking, maar de trend is onmiskenbaar. Jonge mensen met een goede opleiding en een biculturele achtergrond komen op de arbeidsmarkt en gaan maatschappelijke functies vervullen. Hun maatschappelijke participatie maakt, door hun aanwezigheid alleen al, diversiteit 'gewoner'. Zij kunnen wegwijzers worden voor de oudere generaties en hen ondersteuning bieden, op persoonlijk, maar vooral ook op collectief vlak.

De strijd rond het AOW-gat

Naar schatting 95% van de oudere migranten heeft te maken met een onvolledige AOW. Veel oudere migranten hebben, vanwege uiteenlopende redenen, een zeer slechte inkomenspositie. Dankzij gezamenlijke inspanningen van de FNV, de Anbo en de LOMsamenwerkingsverbanden, waarbij het NOOM zich graag heeft aangesloten, zijn het afgelopen jaar enkele verbeteringen tot stand gekomen. Nog niet alle verbeterplannen zijn

door toenmalig staatssecretaris Aboutaleb overgenomen, maar er is een serieus begin gemaakt om de problematiek rond het AOWgat aan te pakken.

Tegenstrijdigheden

Zoals altijd zijn ontwikkelingen nooit geheel als negatief of positief te duiden. Het NOOM is positief over de trend om ruimte te maken voor diversiteit en maatwerk, maar merkt in het werk hoe moeilijk het is om op te komen voor de specifieke belangen van de vooralsnog beperkte groep van oudere migranten. Het NOOM maakt zich zorgen over de ontwikkelingen in de zorg, maar ondersteunt de basisfilosofie van de Wmo als participatiewet.

We zien tal van kansen, samenwerking wordt aangeboden door vele partners. Maar het proces om daadwerkelijk te komen tot resultaten voor onze doelgroep is taai. Dat is geen verrassing voor het NOOM. De mensen die werkzaam zijn binnen het NOOM lopen al vele jaren mee. Zij zijn pioniers en hebben in hun persoonlijk leven, hun werkzame leven en organisatieverleden al vele barrières overwonnen. Het NOOM realiseert zich de complexiteit van de maatschappelijke omgeving waarin het opereert. Zowel naar de eigen achterban als naar de buitenwereld zet het NOOM zich in om bedreigingen te keren en geboden kansen te benutten.

Hoofdstuk 2 Missie en visie van het NOOM

2.1. De missie van het NOOM

Bij de start heeft het NOOM zijn missie als volgt geformuleerd:

- Het bundelen en behartigen van de gemeenschappelijke belangen van oudere migranten
- Het bevorderen van het welzijn van oudere migranten

Het NOOM werkt aan de realisering van deze missie door:

- Pleitbezorging en belangenbehartiging
- Voorlichting
- Lotgenotencontact
- Uitwisseling van kennis, expertise en good practices.

Daarbij gelden voor het NOOM de volgende uitgangspunten.

2.2. Visie van het NOOM

Allochtone en autochtone ouderen

De wensen en behoeften, problemen en dilemma's van ouderen die in Nederland geboren zijn en ouderen die tijdens hun leven naar Nederland zijn verhuisd komen voor het overgrote deel overeen. Alle ouderen willen graag oud worden in een omgeving die voor hen herkenbaar is en bij hen past. Deels echter zien wij in de groeperingen van oudere migranten specifieke zaken die aandacht behoeven. We hebben al geconstateerd dat oudere migranten ten opzichte van hun leeftijdgenoten van Nederlandse herkomst op meerdere fronten in een achterstandspositie verkeren. En dat brengt mee dat hier extra inspanningen noodzakelijk zijn om deze kwetsbare groep ouderen te ondersteunen bij hun participatie in de Nederlandse samenleving. Ons motto is: 'Samen waar dat kan, apart waar dat (nog) nodig is'.

Bundeling van krachten

Binnen het NOOM zijn een groot aantal groepen oudere migranten vertegenwoordigd. Op hoofdlijnen komen hun belangen overeen. Tegelijk ervaren oudere migranten als individuen een grote betrokkenheid bij hun eigen etnische groep. Wij zijn ons er van bewust dat elke aangesloten organisatie autonoom is en gesteld op het bewaren van de eigen identiteit. Door erkenning van het belang van de eigen identiteit is het NOOM in staat verbinding tot stand te brengen en onderling culturele tegenstellingen te overwinnen. Dat proces vraagt aandacht en tijd. Ons accent ligt op wat de groepen bindt. Ook hier geldt: 'Samen waar dat kan, apart waar dat (nog) nodig is'.

Tweezijdig proces

Ons ideaalbeeld is dat allochtone ouderen als volwaardige burgers mee kunnen doen in de Nederlandse samenleving, een gelijkwaardige positie innemen en volledige kennis van en toegang hebben tot de voorzieningen. Helaas is dat ideaalbeeld nog ver weg. In die zin zouden we het NOOM kunnen omschrijven als een 'noodzakelijk kwaad'. Zowel aan de kant van de oudere migranten als aan de kant van de Nederlandse samenleving is nog veel werk te verzetten. De oudere migranten en hun organisaties hebben ondersteuning nodig om zich voldoende toe te rusten om deel te nemen aan de maatschappij. De maatschappij moet ruimte geven voor de kracht en kwaliteit van alle burgers. Dit veranderingsproces is een tweezijdig proces.

De stem van de mensen zelf

Het NOOM wil een podium zijn van de oudere migranten zelf. De laatste jaren is veel gesproken en geschreven óver de positie van oudere migranten, vaak in combinatie met

goede intenties en goede analyses. Nu is het tijd dat de oudere migranten zelf hun stem laten horen en hun wensen en behoeften naar voren brengen.

Samenwerking

Het NOOM is een kleine organisatie. Samenwerking is voor ons een sleutelwoord. Alleen samen met andere organisaties is het NOOM in staat om stappen te zetten op weg naar een betere positie van en participatie door oudere migranten. Het aangaan van bondgenootschappen en allianties vormt een essentieel onderdeel van het werk van het NOOM.

Bij de keuze van samenwerkingspartners en –projecten zullen naast overwegingen van strategische aard zaken als openheid, motivatie en geboden kansen leidend zijn.

2.3. Positionering van het NOOM in het veld

Het NOOM is een initiatief van de CSO en de LOMsamenwerkingsverbanden. Bij de oprichting heeft het NOOM zich aangesloten bij de CSO. Vanuit de LOMsamenwerkingsverbanden participeert een adviseur in het NOOMoverleg. Op deze manier heeft het NOOM een bijzondere uitgangspositie. Langs beide kanten heeft ons netwerk toegang tot politiek Den Haag.

Bovendien kan het NOOM door de aansluiting bij de CSO en participatie in de verschillende overlegvormen de wensen en behoeften van ouderen van allochtone herkomst bij de andere ouderenbonden aan de orde stellen. In de samenwerking met de LOMsamenwerkingsverbanden kan het NOOM aandacht vragen voor de specifieke groep van ouderen binnen hun achterban.

Door deze ‘warme’ positie komt het NOOM relatief gemakkelijk in contact met andere spelers in het veld. Inmiddels is een structureel overleg tot stand gekomen met de expertisecentra, waaraan naast het NOOM en de CSO ook Forum, Movisie en Pharos deelnemen. Het NOOM werkt mee aan het project Interculturalisatie van Actiz, waarin onder andere bestuurders van zorginstellingen zich inzetten voor een multiculturele ouderenzorg. Door huisvesting bij de CSO, die in maart 2008 in het Piet van Dommelenhuis in Utrecht is getrokken, zijn de lijnen naar tal van organisaties op het gebied van ouderen, zorg en welzijn die eveneens in dit gebouw zijn gevestigd kort. Kennismakingsgesprekken zijn gevoerd met onder andere de CG-Raad, de Nederlandse Patiënten Consumenten Federatie, Per Saldo, LOC-LPR, BOSK, Senior Werkt, Zorgbelang Nederland en Seniorweb. Informatie is uitgewisseld. Over en weer is de intentie tot verdere samenwerking is uitgesproken of is deze reeds in daden omgezet. Ook hier ligt een taak voor het NOOM om de aandacht te vestigen op de specifieke vragen vanuit de achterban van de oudere migranten. Omgekeerd blijkt er grote behoefte aan een organisatie die kennis over de wensen en behoeften binnen deze groepering en toegang daartoe kan bieden. Dat geldt voor organisaties en instellingen, maar ook voor de overheid op verschillende niveaus. Zo is het NOOM gevraagd om te participeren in de campagne van het Ministerie van Sociale zaken en Werkgelegenheid over de afschaffing van de partnertoeslag bij de AOW.

Via het Fonds PGO komt het NOOM tijdens voorlichtingsbijeenkomsten en netwerkbijeenkomsten in contact met een brede kring van grote en kleine organisaties uit het PGO-veld.

De lidorganisaties van het NOOM hebben allen een wijdvertakt netwerk, dat zich uitstrekt van landelijk tot lokaal niveau. Langs deze weg heeft het NOOM toegang tot dit contactenveld. Dat is belangrijk om enerzijds signalen en vragen uit de achterban op te vangen en anderzijds de specifieke deskundigheden, goede praktijkvoorbeelden en interessante ontwikkelingen breder inzetbaar en toegankelijk te maken.

2.4. Klein, maar krachtig

Dat het NOOM maar een kleine organisatie is, betekent dat de beschikbare menskracht en middelen zo effectief mogelijk moeten worden ingezet. En dat betekent dus ook dat er keuzes gemaakt moeten worden.

De netwerkconstructie van het NOOM is deels een antwoord. Door te functioneren als een open organisatie die samenwerking hoog in het vaandel heeft staan kan het NOOM veel mensen uit de achterban en mensen die voor en met de achterban werkzaam zijn bereiken.

Door in te zetten op solidariteit en samenwerking werkt het NOOM eraan om andere organisaties te stimuleren de specifieke wensen en behoeften van allochtone ouderen in hun beleid en activiteiten mee te nemen. Het NOOM spreekt organisaties en overheden aan op hun verantwoordelijkheden voor deze kwetsbare groep en probeert hen mede-eigenaar te maken van de problematiek. Daarbij wordt aansluiting gezocht bij het 'eigen' belang van de gesprekspartner bij de doelgroep.

Tot slot concentreert het NOOM zich op zijn brugfunctie. Door op te treden als 'makelaar' brengt het NOOM de juiste mensen aan tafel om rond diverse thematieken aan de slag te gaan. Het NOOM wil een toegevoegde waarde vertegenwoordigen. Organisaties en overheden die ruimte willen maken voor de oudere migranten gaan zelf aan de slag met advies en ondersteuning uit het netwerk van het NOOM.

2.5. Wat maakt het NOOM uniek?

- Het NOOM is een organisatie die de mensen zelf aan het woord laat, hen een podium biedt om hun wensen en verwachtingen te formuleren en naar buiten te brengen.
- Op landelijk niveau is het NOOM de enige organisatie die de krachten van organisaties van en voor oudere Turken, Marokkanen, Surinamers, Zuid-Europeanen, Chinezen en Molukkers bundelt.
- Het NOOM fungeert als toegangspoort naar moeilijk bereikbare groepen binnen de samenleving.
- Binnen en via het NOOM vinden maatschappelijke organisaties en overheden expertise aangaande diversiteit van ouderen, diversiteit in de zorg en interculturalisatie, diversiteit in samenwerking.

2.6. Visie op de toekomst

Kijkend naar de oudere migranten zien wij voor een groot deel van deze groep aanzienlijke problemen. Deze hebben te maken met inkomen, gezondheid en welzijn. Taal- en culturele barrières belemmeren hun emancipatie en participatie. Zij voelen zich uiteengetrokken door een verlangen naar hun wortels daar en hun kinderen en kleinkinderen hier. Gelukkig is niet alles kommer en kwel. Velen van hen maken er, vaak met hulp van kinderen en kleinkinderen het beste van. Zij doen, in meer of mindere mate, mee aan de Nederlandse samenleving.

Dit is het typerende beeld dat hoort bij een pioniersgeneratie in een vreemd land. Deze generatie heeft onze aandacht en zorg. Zij moeten kunnen rekenen op een veilige omgeving om oud te worden, waarin ruimte is voor hun culturele gebruiken.

In de komende jaren gaat het aantal oudere migranten sterk groeien. Met een jaar of vijftien zal het beeld van de oudere migranten ook deels veranderd zijn. Steeds meer oudere migranten hebben een langere geschiedenis in Nederland, zullen meer ingeburgerd zijn, beter de taal beheersen en beter hun weg kunnen vinden in het woud van regelingen en voorzieningen. Los daarvan zal de 'problematiek van de eerste generatie' blijven bestaan, zolang Nederland immigranten een plaats biedt. De toenemende globalisering zal de migratie waarschijnlijk alleen maar doen groeien, en wellicht ook 'gewoner' maken. Dat zien we momenteel met de komst van de Polen, Roemenen en Bulgaren. Dat betekent dat de eerste generatie van oudere migranten, waar ze ook vandaan komen, een agendapunt zal

blijven. Tegelijk voorziet het NOOM een versterking van het potentieel onder de oudere migranten zelf. Met een groeiend kader aan beter opgeleide mensen, met werkervaring in uiteenlopende sectoren, met netwerken binnen en buiten de eigen gemeenschappen zullen de oudere migranten hun emancipatie- en participatieproces verder voort kunnen zetten.

Hoofdstuk 3. Strategie van het NOOM

3.1. Basistaken van het NOOM

Bij de oprichting heeft het NOOM een aantal basistaken voor zichzelf benoemd, te weten:

- Collectieve belangenbehartiging
- Voorlichting en informatieverstrekking
- Bevorderen van lotgenotencontact
- Ondersteunen en versterken van de lidorganisaties.

In het spoor van de subsidieopzet van het Fonds PGO bespreken wij hier de drie eerste basistaken. De vierde basistaak is belangrijk bij de eerste drie basistaken en wordt bovendien op onderdelen verder uitgewerkt onder Professionalisering.

Verhouding NOOM en lidorganisaties

De basistaken vertonen vaak overlap, zo blijkt in de praktijk. Het geven van voorlichting aan derden is een vorm van belangenbehartiging om langs die weg onze doelgroep op het netvlies van beleidmakers en professionals te krijgen. Lotgenotencontact wordt vaak gecombineerd met het geven van voorlichting.

Het NOOM is er in de eerste plaats om vorm te geven aan het gezamenlijk optreden van de lidorganisaties t.b.v. de totale achterban van oudere migranten. De lidorganisaties doen hun werk in direct contact met de eigen achterban. Deze taakverdeling houdt in dat het NOOM zich zal concentreren op de collectieve belangenbehartiging en de voorlichting en informatieverstrekking naar buiten toe. De lidorganisaties leggen het accent op de voorlichting en informatieverstrekking aan de eigen achterban en het organiseren van lotgenotencontact. Het NOOM ondersteunt de lidorganisaties bij de uitvoering van deze basistaken.

Zowel het NOOM als de lidorganisaties werken aan versterking en professionalisering. Professionalisering in gezamenlijk verband is de taak voor het NOOM. De individuele organisaties hebben ieder een eigen taak op het gebied van professionalisering, waarbij het NOOMBureau ondersteuning kan bieden en de lidorganisaties ook elkaar vooruit kunnen helpen.

3.1.1. Collectieve belangenbehartiging

Via de CSO en de LOMsamenwerkingsverbanden heeft het NOOM toegang tot politiek Den Haag. Langs deze twee lijnen kan het NOOM werken aan pleitbezorging en beleidsbeïnvloeding om de belangen van oudere migranten onder de aandacht te brengen. Daartoe participeert het NOOM samen met de andere aangesloten organisaties in de Adviescommissies van de CSO en neemt het NOOM deel aan gezamenlijke activiteiten op het gebied van belangenbehartiging.

De lijnen met de LOMsamenwerkingsverbanden zijn kort, doordat een beleidsmedewerker vanuit de LOMsamenwerkingsverbanden als adviseur is verbonden aan het NOOM. Enkele LOMorganisaties, zoals het Samenwerkingsverband Marokkanen in Nederland (SMN), Inspraak Orgaan Turken (IOT) en Inspraak Orgaan Chinezen (IOC) zijn lid van het NOOM. Vanuit SMN en IOC maken beleidsmedewerkers deel uit van het periodieke NOOMoverleg.

In de beleidsperiode zal het NOOM werken aan een klein, maar slagvaardig netwerk met politici die zich willen laten informeren over en zich in willen zetten voor verbetering van de positie van oudere migranten. Zie hiervoor ook paragraaf 3.4.7.

Ook in internationaal verband zal het NOOM zijn stem laten horen om de belangen van de oudere migranten te behartigen. De eerste activiteiten op dit gebied hebben in 2008 al plaatsgevonden. Zie hiervoor eveneens par. 3.4.7.

Het NOOM heeft de ambitie om voor politiek en overheid het aanspreekpunt te zijn voor de diverse groep van oudere migranten. Het en ook algemene instellingen wil het NOOM met adviezen ten dienste staan om de diverse groep oudere migranten beter van dienst te kunnen zijn.

3.1.2. Voorlichting en informatieverstrekking

Het NOOM werkt aan het informeren van zowel de eigen achterban van oudere migranten als politiek, overheden en instellingen. Deze basistaak is gericht op de empowerment van de oudere migranten en de vergroting van de participatie en integratie. Het proces van integratie vraagt inspanningen van twee kanten en het NOOM wil daar vanuit haar specifieke functie een bijdrage aan leveren.

Het NOOM is via CSO en LOMsamenwerkingsverbanden nauw betrokken bij actuele ontwikkelingen die van belang zijn voor de achterban. Zo kunnen aandachtspunten, trends en interessante mogelijkheden aangereikt worden aan de lidorganisaties. Waar dat gewenst is zullen het NOOM en de lidorganisaties de oudere migranten voorzien van informatie. Daarbij zal gebruik gemaakt worden van bestaande, algemene informatiematerialen en zullen, waar dat nodig is, aangepaste informatiematerialen ontwikkeld worden. Via beproefde en per gemeenschap verschillende communicatiekanalen zal de informatie zijn weg vinden. Ook meer algemene communicatiemiddelen, zoals de website, worden ingezet.

In het NOOM is veel kennis en ervaring gebundeld met betrekking tot de verschillende culturen, de diverse groeperingen en hun geschiedenis, het omgaan met culturele verschillen en het zoeken van gemeenschappelijkheid, interculturalisatie, de wensen en behoeften binnen de diverse groeperingen en goede voorbeelden van geslaagde projecten. Het NOOM stelt deze expertise ter beschikking van politiek, overheden en algemene instellingen op verschillende manieren: door de website, verslagen van projecten, het geven van presentaties, het bijwonen van symposia, studiedagen en dergelijke, deelname in adviescommissies en klankbordgroepen. Op verzoek van derden geeft het NOOM advies op maat over wensen en behoeften die leven binnen de verschillende groeperingen van oudere migranten, het benaderen en bereiken van oudere migranten, het toegankelijk maken van organisaties voor de doelgroep.

3.1.3. Het bevorderen van lotgenotencontact

Als mensen ouder worden groeit vaak de behoefte aan herkenbaarheid en vertrouwdheid. Tegelijk wordt de wereld waarin men leeft, vaak door fysieke of mentale beperkingen, kleiner. In dit verband is het contact van ouderen onderling van groot belang. De lidorganisaties van het NOOM organiseren vrijwel allemaal landelijke, regionale en lokale ontmoetingsbijeenkomsten waar ouderen met eenzelfde culturele achtergrond aan deelnemen. Deze voorzien in een grote behoefte en dragen bij tot het voorkomen van sociaal isolement en eenzaamheid. Tegelijk zijn deze bijeenkomsten van belang in het kader van de onder 3.1.2. genoemde informatieverstrekking. Het NOOM en de lidorganisaties fungeren door het aanbod van activiteiten niet alleen als ontmoetingsplaats voor de diverse groepen van oudere migranten, maar ook voor overheden en instellingen als vindplaats, als toegangspoort tot moeilijk bereikbare doelgroepen in de samenleving.

In het kader van lotgenotencontact streeft het NOOM ook naar het slaan van bruggen tussen mensen uit de verschillende groeperingen. De projecten rond de Ouderenbeurs en Kleurrijke Rijkdom zijn hier voorbeelden van.

3.1.4. Ondersteuning en versterking van de lidorganisaties

De lidorganisaties zijn de basis van het NOOM. Als de lidorganisaties groeien en bloeien, dan floreert het NOOM ook. Het is een belangrijke taak voor het NOOM om de aangesloten organisaties te ondersteunen en te helpen zichzelf verder te ontwikkelen. De lidorganisaties werken met vrijwilligers, zonder of met zeer beperkte inzet van professionals. Onderlinge samenwerking en ondersteuning vanuit het bureau van het NOOM biedt hier enig soelaas.

Bij de keuzes die het NOOM maakt wordt uitgegaan van gemeenschappelijkheid van belangen, van wensen en behoeften onder de doelgroep van oudere migranten en hun organisaties. Die gemeenschappelijkheid heeft prioriteit in de ondersteuning van de organisaties. Maar er is ook ruimte voor ondersteuning bij ontwikkeling van activiteiten die tegemoet komen aan de wensen van slechts één of enkele van de organisaties.

3.2. Inhoudelijke thema's

Voor alle ouderen spelen zaken als financiële zekerheid, een goede, eventueel aangepaste woning, zorg en voorzieningen een belangrijke rol. Deze vormen de basis voor hun volwaardige maatschappelijke participatie, ook al neemt met de jaren hun zelfredzaamheid af. De positie van oudere migranten ten opzichte van Nederlandse ouderen wordt gekenmerkt door een achterstand op het gebied van inkomen, gezondheid en toegang tot voorzieningen.

Het leven van oudere migranten is bovendien voor een belangrijk deel bepaald door hun migratiegeschiedenis. De migratie naar Nederland heeft hen vele kansen gebracht, maar ook verlies. Ouderen hebben behoefte aan een herkenbare en veilige omgeving. De belangstelling voor tradities en gebruiken uit het land van herkomst neemt toe. Er ontstaat ook de wens deze te delen met kinderen en kleinkinderen. Men zoekt elkaar op om cultuur en religie met elkaar te beleven en zich te verdiepen. Vaak reist men, indien financiën het toelaten, regelmatig heen en weer tussen Nederland en het land van herkomst (pendelmigratie). Bijzondere gebeurtenissen in het land van herkomst hebben grote invloed op het dagelijks leven. Herdenkingen en steunacties geven mede vorm aan de betrokkenheid.

Alle lidorganisaties van het NOOM bewegen zich op de hierboven geschetste werkerreinen. Zij vormen de kern van de gemeenschappelijke problematiek van oudere migranten. Daarom zal het NOOM zich de komende jaren richten op drie beleidsterreinen:

- Inkomen en sociale zekerheid
- Wonen, welzijn en zorg
- Migratiegeschiedenis, cultureel erfgoed en de relatie met het land van herkomst.

Prioriteiten van NOOM en de lidorganisaties

De activiteiten rond migratiegeschiedenis, cultureel erfgoed en de relatie met het land van herkomst liggen vooral binnen het blikveld van de lidorganisaties in het verlengde van de activiteiten rond lotgenotencontact. Deze activiteiten hebben vanzelfsprekend een specifieke, cultureel gekleurde invulling, alhoewel er ook mogelijkheden zijn om projecten van elkaar te kopiëren en aanpassen. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan het project 'Drie generaties' van Fos'ten of het materiaal voor de dagopvang voor Molukse ouderen van de LSMO.

Inkomen en sociale zekerheid vormen een uiterst belangrijk onderwerp voor het overgrote deel van de oudere migranten. Gelukkig zijn op dit veld diverse andere, invloedrijke organisaties actief. Wat betreft de acties rond het AOW-gat zijn FNV, ANBO en de LOMorganisaties grote bondgenoten. Zij hebben de afgelopen periode belangrijke successen geboekt. Met betrekking tot dit onderwerp kan het NOOM 'meeliften' op hun initiatieven en met een relatief beperkte inzet een maximaal resultaat bereiken op het gebied van inkomensverbetering van oudere migranten.

Op het gebied van wonen, welzijn en zorg zal het NOOM agendazettend moeten acteren. De actuele ontwikkelingen rond bijvoorbeeld de AWBZ en de Wmo vragen om grote aandacht en inzet. Hier liggen zowel grote bedreigingen als kansen voor onze achterban. Het vergroten van de toegankelijkheid van de algemene voorzieningen ten behoeve van de groep van oudere migranten is hier de verbindende opgave.

3.3. Aandachtspunten en werkwijze

In het werk van het NOOM en de lidorganisaties is een tweetal aandachtspunten van belang.

Het NOOM wil expliciet aandacht besteden aan de verhouding tussen mannen en vrouwen. Deze verhouding zal vanuit het oogpunt van emancipatie en niet vanuit het oogpunt van religie benaderd worden. Vrouwen hebben net als mannen recht op een volwaardige participatie in de Nederlandse samenleving. Zowel in zaken met betrekking tot de organisatie als met betrekking tot de opzet en uitvoering van projecten zal een genderperspectief gehanteerd worden.

Daarnaast vormt een intergenerationele aanpak een kansrijke manier van werken ten behoeve van de doelgroepen. Reeds is gemeld dat binnen de organisaties van oudere migranten slechts een beperkt kader aanwezig is. Momenteel wordt in de Molukse, Zuid-Europese en Chinese gemeenschap al ervaring opgedaan met deze werkwijze. Jongere generaties zetten zich in voor de ouderen binnen de gemeenschap, vanuit traditie, maar ook vanuit actuele betrokkenheid en verantwoordelijkheidsgevoel. Omgekeerd hebben de ouderen de jongeren iets te bieden op het gebied van overdracht van cultureel erfgoed, aandacht en ervaring.

3.4. Professionalisering: versterking van het NOOM (intern)

Het NOOM is een jonge organisatie, die nog volop in de opbouwfase verkeert. In de eerste anderhalf jaar is behalve aan externe positionering ook hard gewerkt aan de interne organisatie. We noemen een aantal punten:

- de opzet van het bureau
- een goed functionerend NOOMoverleg
- de verhuizing naar het Piet van Dommelenhuis
- de ontwikkeling van projecten vanuit de lidorganisaties en vanuit het bureau
- werkconferenties om de onderlinge samenwerking invulling te geven en lijnen voor de toekomst uit te zetten
- de ontwikkeling van een huisstijl en communicatiemiddelen zoals een folder en de website.

De basis 'staat'. Maar om de uitdaging voor de toekomst aan te gaan moet het NOOM de interne organisatie verder uitbouwen en professionaliseren.

3.4.1. Verbreding van de spreekbuisfunctie

Bij de start van het NOOM waren zeven organisaties betrokken. In september 2008 heeft een achtste organisatie zich aangesloten bij het NOOM. Daarmee kan het NOOM spreken namens ouderen uit de Molukse, Indische, Italiaanse, Spaanse, Portugese, Griekse, Kaapverdiaanse, Bosnische, Montenegrijnse, Kosovaarse, Servische, Turkse, Marokkaanse, Chinese en verschillende Surinaamse gemeenschappen.

De voorzitter van het OCaN (Overlegorgaan Caribische Nederlanders) heeft eind 2008 aangegeven voorstander te zijn van aansluiting bij het NOOM. In 2009 zullen hierover nadere gesprekken gevoerd worden. Ondanks herhaalde pogingen onzerzijds is helaas nog geen vertegenwoordiging van de oudere vluchtelingen gerealiseerd. VON (Vluchtelingen Organisaties Nederland) geeft vooralsnog geen prioriteit aan aansluiting bij het NOOM. Via het structurele overleg met de expertisecentra, waaraan ook Pharos deelneemt, is wel input over ontwikkelingen op het gebied van oudere vluchtelingen gegarandeerd, maar de mogelijkheid dat men zelf namens de eigen gemeenschap participeert blijft tot nu toe onbenut. Het NOOM zal in de komende periode opnieuw initiatief nemen om VON te betrekken.

Een verkennende inventarisatie zal plaatsvinden van de situatie van ouderen binnen Oost-Europese en Afrikaanse gemeenschappen.

3.4.2. Ledenregistratie

In de nieuwe subsidiesystematiek is meer nog dan voorheen het aantal leden van de organisaties leidraad voor subsidietoekenning. Het NOOM en daarmee de lidorganisaties hebben op dit punt een grote slag te maken.

In vergelijking met Nederlandse ouderen zijn oudere migranten nauwelijks formeel georganiseerd. Zij 'hoppen' als individuele deelnemers van de ene activiteit naar de andere, op zoek naar activiteiten die (op dat moment) hun belangstelling trekken. Het paradoxale is dat zij in dat opzicht veel lijken op jongeren, veelal sterk individueel ingestelde burgers. Het aangaan van een lidmaatschap, het betalen van contributie en registratie is binnen allochtone gemeenschappen 'van huis uit' niet gebruikelijk. Het lid worden van een landelijke organisatie, die voor een groot deel buiten hun directe blikveld werkzaam is, is niet voor de hand liggend. Als men al ergens lid van zou willen worden, dan zal dat eerder zijn van een organisatie die dichtbij actief is. Het betalen van een contributie is nog weer een stap verder voor mensen die veelal in beperkte financiële omstandigheden verkeren. Mensen die in hun land van herkomst te maken hebben gehad met onderdrukking en gebrek aan vrijheid van meningsuiting hebben moeite met registratie van hun gegevens.

Bij de start van het NOOM is een korte enquête uitgevoerd onder de lidorganisaties. Hieruit is gebleken dat van de totale doelgroep van circa 200.000 oudere migranten via de activiteiten van de lidorganisaties circa 16.000 (= 8%) worden bereikt. Het geregistreerde ledental blijft daarbij echter ver achter.

Drie van onze organisaties, te weten Chun Pah, Nehob en Fos'ten, werken met leden en donateurs. Zij hebben ook een ledenregistratie. De vijf andere aangesloten organisaties werken vanuit hun functie (als steunpunt of inspraakorgaan voor de overheid) niet met leden. LSMO is werkt aan draagvlak voor de introductie van een ledensysteem. IOT, SMN en Lize zijn bezig met de oprichting van een zelforganisatie van ouderen uit de achterban. Ook zij zullen gaan werken met leden en donateurs, registratie en contributie.

In 2008 heeft het NOOM een deel van een werkconferentie en verschillende vergaderingen gewijd aan de ledenregistratie. Gewerkt wordt aan een gefaseerd plan waarin de positieve ervaringen van de organisaties gebundeld worden en afstemming gerealiseerd wordt tussen de verschillende organisaties. De organisaties in voorbereiding kunnen hierop aansluiten. Om vooruit te lopen op een gezamenlijke inspanning om ledenregistratie te realiseren heeft het NOOM bovendien in het najaar van 2008 een actie gevoerd om adhesiebetuigingen vanuit de achterban te verzamelen. Bijna 1.750 personen hebben door middel van het tekenen van een adhesiebetuiging en het aanleveren van hun NAW-gegevens steun betuigd aan het NOOM.

Het succes van het NOOM is voor een belangrijk deel afhankelijk van de wijze waarop de lidorganisaties weten aan te sluiten op de wensen en behoeften, kortom op de belevingswereld van de achterban. Voor de invoering van een lidmaatschap en de bijbehorende registratie en contributieafdracht moet een passende vorm gevonden worden. In de beleidsperiode zal gewerkt worden aan:

- een gezamenlijk systeem, of op zijn minst op elkaar aangesloten systemen van registratie
- uitwerking van vormen van donateurschap
- experimenten met verschillende vormen van betaling
- afstemming van de hoogte van de contributie
- uitwerking van de positie van het NOOM als samenwerkingsverband van de gezamenlijke lidorganisaties
- pilots met (nieuwe) vormen van leden- en donateurswerving.

3.4.3. Deskundigheidsbevordering

Voor een beginnende organisatie als het NOOM is deskundigheidsbevordering zeer belangrijk. De behoefte aan scholing vanuit de lidorganisaties en de achterban is groot en divers. Het NOOM wil een 'lerende' organisatie zijn.

In 2008 heeft het NOOM een inventarisatie gemaakt van de wensen ten aanzien van deskundigheidsbevordering binnen de lidorganisaties. Op basis daarvan heeft het NOOM voor de komende vier jaar een aantal keuzes gemaakt:

- het NOOM concentreert zich op deskundigheidsbevordering op het niveau van de landelijke lidorganisaties
- Het NOOM zal regionale en lokale afdelingen van de lidorganisaties ondersteunen bij het verwerven van subsidies voor deskundigheidsbevordering op regionaal en lokaal niveau.

Het deskundigheidsbevorderingsplan omvat verschillende vormen van training en bijscholing:

1. Trainingen voor bestuurs- en kaderleden van de lidorganisaties, gericht op het versterken van de eigen organisaties en het collectief geheel.
2. Werkconferenties voor vertegenwoordigers van de lidorganisaties. Hier kunnen, waar dat zinvol is, deskundigen uit de achterban en het werkveld voor uitgenodigd worden.
3. Een jaarlijkse kennisuitwisselingsbijeenkomst, waarin vertegenwoordigers van de lidorganisaties hun eigen projecten presenteren en kennis nemen van de ideeën, ervaringen en producten van de andere organisaties.
4. Themadagen over onderwerpen en actuele ontwikkelingen die voor de achterban van belang zijn.
5. Deelname aan symposia, congressen en studiebijeenkomsten van organisaties rond thema's die voor oudere migranten van belang zijn.

3.4.4. Versterking van het bureau

Het bureau van het NOOM omvat momenteel drie personen: één coördinator, één projectontwikkelaar/adviseur en één secretariaatsmedewerker (via de CSO), in totaal 2 fte. Het NOOMkantoor is gehuisvest bij de CSO in Utrecht, waarmee ook voorzien is in financieel-administratieve ondersteuning. Het NOOM maakt gebruik van een flexplek, met beperkte toegang tot computers. Vooralsnog past deze inrichting van het bureau bij de opstartfase waarin de organisatie verkeert en ook bij de werkzaamheden die verricht worden. Het secretariaat is door de aansluiting bij het CSO goed bemensd. De coördinator en projectontwikkelaar zijn vaak op verschillende plaatsen in het land werkzaam. Het afgelopen jaar zijn veel overleggen en projecten opgepakt. Voor de komende beleidsperiode ligt verdere uitbreiding daarvan in de lijn. Dat houdt in dat het bureau verder ontwikkeld moet worden. Het NOOM zet in op:

- Beperkte uitbreiding van de beschikbare uren
- Flexibiliteit van de inzet van personeel
- Uitbreiding van de computerfaciliteiten
- Versterking van de samenwerking tussen het bureau en leden van het AB binnen projecten
- De ontwikkeling van een ledenregistratiesysteem
- De opzet van een database met gegevens van regionale en lokale organisaties van en voor oudere migranten, interessante samenwerkingspartners, deskundigen en sleutelfiguren uit verschillende gemeenschappen.

3.4.5. Versterking van de onderlinge samenhang en kennisoverdracht tussen de lidorganisaties

Overeenkomst in belangen en knelpunten heeft de organisaties van oudere migranten binnen het NOOM verenigd. Binnen deze organisaties bestaat een sterke focus op de eigen achterban. En terecht. De eigen achterban vormt hun bestaansrecht en 'opgave'. Dat neemt niet weg dat een gezamenlijke belangenbehartiging effectiever is dan versplintering van de energie. Het NOOM betekent in die zin een grote effectiviteitsslag.

Sinds de oprichting wordt bovendien gewerkt aan onderlinge kennisoverdracht. Het periodieke NOOMoverleg is een plaats waar uitwisseling plaatsvindt. De werkconferenties hebben bijzonder bijgedragen om elkaar en elkaars manier van werken beter te leren kennen. De coördinator en de projectontwikkelaar die de lidorganisaties ondersteunt bij het ontwikkelen en opschrijven van projectplannen kunnen door hun brede overzicht helpen gebruik te maken van ideeën en ervaringen uit collega-organisaties. In de komende periode wil het NOOM de opbrengst van de werkzaamheden van het NOOM en de lidorganisaties verder vergroten door:

- Het tot stand brengen van samenwerking in diverse algemene NOOMprojecten, zoals het project Vrijwillige Ouderen Advisering.
- Het tot stand brengen van gezamenlijke projecten waaraan twee of meer lidorganisaties deelnemen.
- Het organiseren van een jaarlijkse kennisuitwisselingsbijeenkomst, waarin vertegenwoordigers van de lidorganisaties hun eigen projecten presenteren en kennis nemen van de ideeën, ervaringen en producten van de andere organisaties

3.4.6. Versterking van de netwerkfunctie

Sinds de oprichting van het NOOM en de start van de werkzaamheden wendde regionale en lokale organisaties van en voor oudere migranten zich tot ons met het verzoek of zij zich kunnen aansluiten bij het NOOM. Het NOOM als bundeling van landelijke organisaties van oudere migranten voorziet niet in deze mogelijkheid. Wel wil het NOOM een vorm vinden, waarin organisaties van en voor oudere migranten kennis en ervaringen kunnen uitwisselen, elkaar gemakkelijk kunnen vinden en waar mogelijk bondgenootschappen kunnen sluiten. Voor het NOOM zijn de ontwikkelingen en signalen op lokaal niveau (= dichtbij de mensen om wie het gaat) 'maatgevend' voor de keuze van thema's en activiteiten. In de komende periode zal het NOOM deze netwerkfunctie ontwikkelen door middel van

- De uitgave van een digitale nieuwsbrief, waarin nieuws vanuit de organisaties geplaatst kan worden.
- Uitbreiding van de website.
- De organisatie van een jaarlijkse netwerkbijeenkomst, al dan niet in samenwerking met andere partners.

Het NOOM krijgt steeds meer verzoeken om deel te nemen aan overleggen, klankbordgroepen en adviescommissies. Ook de vraag naar presentaties groeit. Om deze werkzaamheden niet alleen bij de bestuursleden en/of de bureaumedewerkers neer te leggen zal het NOOM werken aan een pool van deskundigen en sleutelfiguren op verschillende niveaus met kennis van uiteenlopende aandachtsgebieden.

3.4.7. Profilering NOOM

Uitgangspunt in de profilering van het NOOM is de gedachte dat via het NOOM en de lidorganisaties mensen zelf het woord voeren over de wensen en behoeften, kwaliteiten en deskundigheden binnen de achterban. Het zijn de mensen zelf die het beste de belangen van de oudere migranten kennen en kunnen verwoorden. Er zijn een beperkt aantal organisaties in het land die zich al langer bezighouden met de belangen van de oudere migranten. Ten opzichte van deze organisaties onderscheidt het NOOM zich doordat vanuit onze organisatie de stem van de mensen zelf kan klinken.

De profilering van het NOOM richt zich zowel op de eigen (potentiële) achterban als op de buitenwereld.

Profilering naar de eigen achterban

Het NOOM is een nieuwe organisatie, die in de werkelijkheid van alle dag ver weg staat van de mensen voor wiens belangen wij opkomen. Onze lidorganisaties staan door middel van hun lokale afdelingen en de activiteiten veel dichterbij de achterban. Het NOOM is tot stand gekomen dankzij het sterke besef dat we samen meer kunnen bereiken dan apart. De lidorganisaties van het NOOM doen hun best om de kansen die samenwerking binnen het NOOM biedt te vertalen naar de achterban. Op landelijke activiteiten wordt tijd ingeruimd voor presentatie van het NOOM. Men werkte gezamenlijk aan de actie rond de adhesiebetuigingen. Folders vinden hun weg. In publicaties voor de achterban wordt aandacht besteed aan het NOOM. Bij uitvoering van projecten en activiteiten in NOOMverband wordt dit aspect benadrukt. Langzamerhand groeit de bekendheid met het NOOM. Deze aanpak, waarin de persoonlijke, mondelinge informatieverschaffing de nadruk heeft, zal de komende jaar worden voortgezet.

Profilering naar buiten toe

Het uitgangspunt van ervaringsdeskundigheid is leidend bij de ontwikkeling en opzet van projecten en ook in de communicatie. Dat houdt bijvoorbeeld in dat:

- Waar mogelijk bestuursleden of andere deskundigen vanuit de NOOMkring presentaties verzorgen
- Zij zelf bij voorkeur het woord voeren bij bijeenkomsten
- Het de bijdrage van het NOOM kan zijn om in projecten de problematiek vanuit het oogpunt van de oudere migranten zelf aan de orde te stellen
- Bij de opzet van projecten gekozen wordt voor werkvormen waar de oudere migranten zelf aan het woord komen.

Het NOOM constateert dat juist deze invalshoek tot voor kort vaak ontbrak in het werkveld en dat overheden en organisaties behoefte hebben aan dit geluid.

(Overigens is dit gemakkelijker gezegd dan gedaan. Zoals elders reeds vermeld is er sprake van een beperkt kader onder de oudere migranten. De beschikbare mensen worden sterk overvraagd. De behoefte aan deze bruggenbouwers is zo groot, dat de belasting voor hen soms te zwaar wordt.)

Praktische communicatiemiddelen

In de startfase heeft het NOOM gewerkt aan profilering en positionering. In dit verband zijn verschillende communicatiemiddelen ontwikkeld, die zowel voor de interne als de externe profilering worden ingezet:

- Een eigen huisstijl, waarin gestreefd is om een beeld van diversiteit en kleurrijkheid te combineren met een eigentijdse, niet folkloristische uitstraling.
- Een website die gaandeweg verder is uitgebreid. Deze functioneert als informatiebron voor de eigen achterban (alhoewel oudere migranten nog slechts beperkt gebruikmaken van internet), en vooral ook voor derden. Op de website vindt men informatie over het NOOM en de lidorganisaties, projecten in NOOMverband, een agenda van activiteiten waarbij het NOOM betrokken is, nieuws over actuele ontwikkelingen binnen en buiten het NOOM, links naar samenwerkingspartners. Interviews met ouderen geven een beeld van de diversiteit van onze achterban. De website wordt wekelijks geactualiseerd.
- Een folder met beknopte informatie over de doelstellingen en werkwijze van het NOOM.
- Banners en posters ten behoeve van presentatie.
- Diverse promotieartikelen, die de naamsbekendheid moeten vergroten.

Voor de komende jaren zal het NOOM blijven investeren in de ontwikkeling van de bestaande communicatiemiddelen en nieuwe middelen. Het NOOM zet in op praktische 'tools' die de presentatie vergemakkelijken, uitstralen wie wij zijn en passen bij enerzijds de

manier van communiceren in onze achterban en anderzijds bij de moderne ontwikkelingen in het werkveld.

Begin 2009 zal een brochure verschijnen die een beeld zal geven van de achterban van het NOOM en de agenda van het NOOM voor de komende periode. Deze zal gebruikt worden om kaderleden binnen de achterban nauwer te betrekken bij de activiteiten in NOOMverband en ook (potentiële) samenwerkingspartners te informeren.

Gestart zal worden met een digitale nieuwsbrief om de netwerkfunctie verder inhoud te geven (zie onder 3.3.6.).

Binnen de samenwerkingsprojecten met de andere ouderenbonden en andere partners zal gebruik gemaakt worden van hun communicatiemiddelen om leden, deelnemers, bezoekers te informeren over het NOOM. Hierbij zal vooral een inhoudelijke aanpak gekozen worden.

Communicatiestrategieën en prioriteiten

Naast de tastbare communicatiemiddelen zijn ontmoetingen en deelname aan overleggen en bijeenkomsten hét middel om het NOOM op de kaart te zetten. Daar is de afgelopen periode hard aan gewerkt. De verwachting is dat het aantal kansen hiertoe alleen maar zal toenemen. Maar het NOOM wil niet alleen reageren op uitnodigingen, maar zelf ook actief op zoek gaan om gehoor te vinden voor onze aandachtspunten en het NOOM bekend te maken. In dit verband zal het NOOM de komende jaren extra aandacht besteden aan:

- Ontmoetingen met politici op landelijk niveau. Het NOOM zal investeren in de opbouw van een netwerk van politici die bereid zijn zich te verdiepen in de positie van de oudere migranten en actie te ondernemen binnen hun aandachtsterrein. Ten behoeve van de komende Tweede Kamerverkiezingen zal een puntenprogramma worden samengesteld, dat aan de partijen zal worden aangeboden. Ontmoetingen zullen worden georganiseerd in diverse vormen, bijvoorbeeld een iftarmaaltijd tijdens de ramadan, een discussie op de ouderenbeurs, of een spreekbeurt tijdens een landelijke ontmoetingsdag van een van de lidorganisaties.
- Kennismakingsbijeenkomsten met belangrijke spelers in het veld op beleidsniveau. Hierbij denken wij bijvoorbeeld aan de Vereniging Nederlandse Gemeenten.
- Profilering via de media. Dat houdt niet zozeer in dat het NOOM zich wil laten horen in de landelijke media (alhoewel dat ook tot de mogelijkheden behoort als de gelegenheid zich voordoet), maar vooral dat het NOOM inhoudelijke bijdragen zal leveren in periodieken en digitale nieuwsbrieven voor diverse sectoren. In deze bijdragen wordt een actuele thematiek belicht vanuit het perspectief van de oudere migranten. Organisaties en professionals worden met behulp van citaten, voorbeelden en tips gestimuleerd te kijken naar maatwerk en diversiteit.
- Deelname aan de ouderenbeurs. Voor de ouderenorganisaties en dus ook voor het NOOM is de ouderenbeurs een gelegenheid bij uitstek om zich te profileren. In 2008 heeft het NOOM voor de eerste keer meegedaan. Al eerder organiseerden twee van de lidorganisaties vele jaren achtereenvolgend een eigen programma in een aparte zaal, waarna de leden ook gelegenheid kregen om de beurs te bezoeken. In 2008 heeft het NOOM de achterban breed gestimuleerd om een excursie naar de beurs te organiseren. Het resultaat was duidelijk zichtbaar: de beurs was dit jaar gedurende alle dagen duidelijk meer gekleurd dan in de jaren daarvoor. Door middel van enquêtes zijn de reacties van de deelnemers van Surinaamse, Turkse, Marokkaanse, Kaapverdiaanse, Zuid-Europese en andere herkomst systematisch gepeild. Hieruit is gebleken dat deze vorm van participatie aan een groot evenement voor ouderen interessant is. Aangegeven is dat men graag volgend jaar weer wil komen. Ook zijn ideeën aangegeven voor activiteiten vanuit het NOOM op de beurs.

Internationale samenwerking

Het NOOM en de individuele bestuursleden krijgen steeds meer uitnodigingen om deel te nemen aan internationale conferenties en bijeenkomsten. Dat is een goede manier om aandacht te vragen voor de specifieke positie van de oudere migranten in Europees of wereldwijd verband. Het is ook een kans om inspiratie op te doen door ontmoetingen met anderen die in andere landen actief zijn op dit terrein. Het NOOM zal per uitnodiging bekijken of het zinvol en mogelijk is om deel te nemen. Daarbij zal gekeken worden naar:

- Kansen om eigen visie en standpunten uit te dragen
- Kansen tot deskundigheidsbevordering
- Mogelijkheden voor samenwerking
- Aansluiting op de directe belangen van de achterban.

Voor het NOOMbestuur geldt met name het laatste als een belangrijk aandachtspunt.

3.5. Samenwerking (extern)

In dit beleidsplan is reeds op verschillende plaatsen benadrukt hoe belangrijk samenwerking is voor het NOOM. Dat geldt in de eerste plaats voor de interne samenwerking tussen de lidorganisaties en hun achterbannen. Maar zeker ook voor de externe samenwerking.

Ruim anderhalf jaar na de start ziet het NOOM het aantal verzoeken om samenwerking vanuit overheden en maatschappelijke organisaties sterk toenemen. Kennelijk heeft het NOOM zijn plaats in het veld ingenomen. Via de website, maar meestal via doorverwijzing weten zij het NOOM te vinden. De verzoeken om samenwerking hebben globaal twee invalshoeken:

- Vraag naar specifieke kennis over wensen en behoeften van de groepering van oudere migranten
- Vraag naar toegang tot de doelgroep(en).

Als kleine organisatie moet het NOOM hier keuzes maken. In dit kader is een notitie opgesteld die richting geeft voor het ingaan op uitnodigingen. Met de totstandkoming van dit beleidsplan worden ingezette lijnen verder aangescherpt. Toch wil het NOOM blijven openstaan voor nieuwe initiatieven van onbekende partners. Ook daarvoor moet ruimte zijn.

In de keuze voor samenwerking en samenwerkingspartners hanteert het NOOM de volgende uitgangspunten:

- Gelijkwaardigheid
- Erkenning
- Bereidheid tot verandering
- Perspectief op duurzaam resultaat ten behoeve van de doelgroep
- Aansluiting op de directe wensen en behoeften van de doelgroep
- Expertise binnen het NOOM.

Het NOOM juicht de toenemende vraag naar samenwerking toe. Veel organisaties zijn blij dat er nu een aanspreekpunt bestaat voor de oudere migranten, die algemeen worden bestempeld als een 'moeilijk bereikbare doelgroep'. Een enkele keer moet het NOOM helaas constateren dat men samenwerking zoekt vanuit een instrumentele visie. De potentiële partner heeft een eigen plan, een eigen agenda. Men wil het NOOM 'gebruiken' als toegang tot een nieuwe doelgroep. Men beschouwt het NOOM als een soort 'uitvoerder'. Het komt ook voor dat men het NOOM beschouwt als 'werver van deelnemers uit de hoek van de oudere migranten'. Binnen het NOOM spreken wij in zo'n geval over een verzoek om 'even een blik oudere migranten open te trekken', zonder dat hier tegenover staat dat het NOOM als gelijkwaardige partner kan optreden, of dat men bereid is om plannen in gezamenlijkheid te ontwikkelen. Het staat vast dat het NOOM aan dit soort verzoeken geen medewerking zal verlenen.

Bij een besluit over eventuele samenwerking speelt bovendien de overweging dat de samenwerking moet leiden tot zichtbaar en duurzaam resultaat voor onze doelgroep. De prioriteiten worden afgeleid van de keuzes die in dit beleidsplan worden gemaakt. In dit verband kiest het NOOM er ook met nadruk voor om medewerking te verlenen aan onderzoeken, die aspecten van de positie van oudere migranten, eigen initiatieven en beeldvorming tot onderwerp hebben.

Tot slot zal het NOOM samenwerking laten afhangen van de expertise die wij in huis hebben. Sommige vragen zijn zo specialistisch dat wij die niet kunnen beantwoorden. In dat geval zal het NOOM proberen door te verwijzen naar sleutelfiguren in het netwerk die deze expertise wel in huis hebben of willen ontwikkelen.

3.6. Financiering

Voor de startperiode heeft het NOOM subsidie ontvangen van het Fonds PGO.

In 2008 is de subsidiesystematiek bij het Fonds PGO gewijzigd. Binnen de nieuwe regeling is geen sprake meer van structurele subsidie. Omdat het NOOM wel lidorganisaties, maar geen natuurlijke personen als leden heeft, komen wij niet in aanmerking voor het basisdeel van de instellingssubsidie. Wel kan het NOOM een beroep doen op het ontwikkelingsdeel van de instellingssubsidie en de projectsubsidies.

De veranderde subsidiesystematiek van het Fonds PGO biedt met name de lidorganisaties nieuwe kansen, doordat de zelforganisaties op basis van hun leden in aanmerking komen voor een instellingssubsidie, bestaande uit een basisdeel en een ontwikkelingsdeel. Ook kunnen zij in aanmerking komen voor projectsubsidies. Op deze manier kunnen de lidorganisaties zich substantieel versterken.

Voor een gezonde financiële toekomst volgt het NOOM meerdere sporen. Ingezet wordt op een bredere financiële basis.

- Het NOOM zal gebruikmaken van de subsidiemogelijkheden bij het Fonds PGO.
- Wij gaan actief op zoek naar andere financiers. Dat kunnen andere subsidieprogramma's binnen het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport zijn, maar ook andere Ministeries en fondsen met diverse inhoudelijke en geografische prioriteiten.
- In de projectperiode zal het NOOM intern de wenselijkheid en haalbaarheid onderzoeken van een bijdrage vanuit de lidorganisaties voor het functioneren van het NOOM als samenwerkingsverband op langere termijn.

Bezoekadres:

Piet van Dommelenhuis
4e etage
Churchillaan 11
3527 GV Utrecht

Postadres:

Postbus 2069
3500 GB Utrecht

Website:

www.netwerknoom.nl

Coördinator:

Drs F.G. May
T 06 53 55 48 18
E may@netwerknoom.nl

Lidorganisaties van het NOOM:

Chun Pah	Organisatie van oudere Chinezen
Fos'ten	Organisatie van en voor oudere Surinaamse vrouwen
IOC	Inspraak Orgaan Chinezen
IOT	Inspraak Orgaan Turken
Lize	Overlegpartner Rijksoverheid Zuid-Europese gemeenschappen
LSMO	Landelijk Stuurgroep Molukse Ouderen
NEHOB	Nederlandse Hindoe Ouderen Bond
SMN	Samenwerkingsverband van Marokkanen in Nederland